

דבר העורך

מודעה אחת שווה אלף תמונות

ידידי הרב חיים מונסונג שליט"א, מגיד שיעור וותיק ומיומן בדף היומי, תלה לקראת לימוד מסכת שבת את המודעה הבאה. היא כה קולעת, עד שראוי לתלותה בשער הגליון:

יְהוּדִי יָקָר.

אם היית מקדיש שעה קלה מזמנך בכל יום, החל מיום רביעי כ"א אדר, היית מסיים את מסכת ברכות.

כדי שבעוד חצי שנה לא תצטרך לקרוא את המשפט: **"אם הייתה מקדיש... היית מסיים את מסכת שבת"**, הצטרף עוד היום לשיעור הדף היומי

בבית הכנסת **"אהל גבריאל"**, בשכונת רמות י-ם, בין השעה 19:00-20:00.

דברים כדורבנות.

לימוד בחצות ליל בחסות הדף היומי

אם רצונכם לעמוד על הצמאון הכביר הפישה בכל שדרות העם ללימוד הדף היומי, הסכיתו לסיפורו של הרב י. א. המתגורר ליד בית "מאורות הדף היומי".

ביום ב' י' אדר ב' סיימתי את שיעורי הקבוע בבית הכנסת... בשעה 23:30. יום ארוך היה מאחורי, עייפתי.

מזווית עיני הבחנתי באדם המתקרב לכיווני. הוא הלך בכבוד, עייפות נסוכה גם על פניו ולאחר מרפה את איבריו.

- **כבודו**, אפשר לבקש בקשה חריגה?"

- **בשמחה**.

- **כל** יום אני מקפיד ללמוד את הדף היומי, והיום היו לי עיכובים ופקקים, ולא היה באפשרותי ללמוד. האם הרב יכול ללמוד איתי יחד את הדף?"

כמובן, ראיתי יהודי עם אהבת תורה כה גדולה, איככה אוכל לסרב לו. שאלתי אותו איזה דף הוא מעוניין ללמוד, והוא השיב, כי ישמח ללמוד כל דף שארצה. העיקר שלא תבטל קביעותו ללמוד דף גמרא בכל יום.

תוך כדי לימודנו, נכנס יהודי נוסף ושאל אם הוא רשאי להצטרף, כי גם הוא לא הספיק ללמוד היום את הדף, וכך למדנו שלשתנו את הדף, וסיימנו ללמוד אחרי 00:30.

הגמרא שבה סיימנו, עסקה במלאכי השרת, ואמרתי להם, שבודאי הקב"ה אומר כעת למלאכי השרת "תזו בני תבני שאוהבים התורה אפילו בשעה כזו".

אשריכם ישראל.

לאחר מכן שאלתי אותו לשמו ולמקומו. מפני צניעותו לא אזכיר את שמו, אך אציין כי הוא

דף לגב ורבי שמעון

התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי

דבריו ותורותיו של התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי, ממלאים את הש"ס כולו. בכל מקום שבו כתוב רבי שמעון, אף שאין מצויין כי הוא רבי שמעון בר יוחאי, הרי זה רבי שמעון בר יוחאי (ראה, פסחים נא/ב ועוד).

רבי משה קוניץ מאובן, חיבר ספר מיוחד לפני כמאתיים שנה, בשם "בן יוחאי", ובו הוא מגיע למסקנות מפתיעות על רבי שמעון בר יוחאי. מספר מאבני הדרך שהובילו אותו למסקנתו - לפנינו.

תנא עם תואר כפול: העובדה כי פעמים שרבי שמעון מוזכר לבדו, ופעמים שהוא מצויין עם שם אביו, נדירה למדי בש"ס. יש מן התנאים ומן האמוראים שהוזכרו בשםם בלבד, ויש שהוזכרו עם שם אבותיהם - עיתים, על מנת להבדילם מתנאים או אמוראים בעלי שמות זהים - אך השימוש בתואר כפול נדיר ביותר.

מדוע ברוב מחלוקות אין הלכה כרשב"י? פעמים אחדות מבואר, כי מעמדו של רבי שמעון חשוב היה משל תנאים אחרים. על כל שאלה ששאל רבי פנחס בן יאיר, הוא השיב עשרים וארבע תשובות. הוא מעיד "ראיתי בני עליה והמה מועטים" (סוכה מה/ב). בגמרתנו מסופר מעשה המערה המופלא אודותיו, ועל כך שכל דבר שהביט בו הפך לגל של עצמות. בימיו של רשב"י לא נראתה הקשת (ירושלמי ברכות פ"ט) ועוד כהנה גדולות ונצורות. חרף כל זאת, ברוב המחלוקות שבהן הוא היה צד למחלוקת, אין פוסקים הלכה כמותו! "רבי שמעון ורבי יוסי - הלכה כרבי יוסי". "רבי שמעון ורבי יהודה - הלכה כרבי יהודה" (עירובין מו/ב). המהרש"ל אף כותב (שו"ת סי' צ"ח): "ואם היה רבי שמעון עומד לפנינו וצווח לשנות מנהג דנהיגין ביה לא אשכחין ביה, כי ברוב דבריו אין הלכה כמותו!".

תמיהות אלו ואחרות הניאו את רבי משה קוניץ מאובן הנזכר להסיק, כי יש להבחין בין 'רבי שמעון', לבין 'רבי שמעון בר יוחאי'. אלו הם שני שמות של אותו אדם, אך כל שם משתייך לתקופה אחרת בחייו! טרם נכנס אל המערה נקרא רבי שמעון, לאחר שיצא הימנה נתכנה רבי שמעון בר יוחאי, או 'בן יוחאי'. הדוגמאות לכך רבות וגם בגמרתנו ניתן להבחין בכך, כאשר בתחילת מעשה המערה מסופר, כי "רבי יהודה רבי יוסי ורבי שמעון" ישבו יחדיו, ולאחר כניסתו למערה, כאשר ביקשו להודיעו שהמלך מת, נאמר, "מאן לודעיה לבר יוחאי". גם בהלכה שנפסקה על ידו עם צאתו הוא כבר מכונה "טיהר בן יוחאי בית הקברות". על תקופת לידתו נאמר "רבי שמעון" (מכות ז/ב) ואילו בפטירתו הוא מכונה "רשב"י" (כתובות עז/ב). במסכת מעילה (ז/ב) נאמר, "ילך רשב"י לפנינו שהוא מלומד בניסים" ורשב"י מסביר "שנעשו לו ניסים במערה".

בר יוחאי נמשחת אשריך: האבחנה בין 'רבי שמעון' לבין 'רבי שמעון בר יוחאי' אינה מסמלת הבדלי תקופות בלבד, כי אם גם את העובדה שבתקופת שהותו במערה הוא התעלה והתגדל למדרגות גבוהות עוד יותר, נגלו לו רזי תורה, הוא הפך לקדוש עליון כמתואר בזמר המפורסם "בר יוחאי נמשחת אשריך".

מעתה, רק בהלכות שהוא פסק כ'רבי שמעון', אין הלכה כמותו, ברם, הלכות שנפסקו

לעילוי נשמת

ה"ר ר' רפאל חווינב ז"ל

ב"ר אשר ז"ל ומרת מלכה שתבדלחט"א

נלב"ע כ"ז אייר תשס"ד

ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

מרת **חנה פייגא גרוס** ע"ה

בת ה"ר יקותיאל יהודה נוימן זצ"ל נלב"ע כ"ט אייר תשנ"ח ומרת **יוטא ביילא לוינגר** ע"ה

בת ה"ר צבי פרידמן זצ"ל נלב"ע כ"ט אייר תש"ן

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצחו ע"י ר' שלום גרוס הי"ו ורעייתו מרת פנינה פרל תחי' לבית לוינגר - פ"ת

על ידו כ'רבי שמעון בר יוחאי, לא נאמר הכלל שאין הלכה כמותו. השערה מבוססת זו מתירה פליאה העולה על פני הלומד את הגמרא (ראש השנה ד/א ועוד) בה מובאים דברים בשם רבי שמעון, ואחר כך הגמרא מוסיפה, "וכן היה רבי שמעון בר יוחאי אומר". תופעה נדירה זו, אשר נרמזה על ידי הגרע"א בגליון הש"ס (שם) אומרת דרשני, במיוחד במקומות בהן לא נוסף מאומה, כמעט, על דברי רבי שמעון. אולם, לאור האמור, מובן היטב, כי יש דברי "רשב"י" מחזקים ומבססים את שאמר בתקופה שבה כונה "רבי שמעון".

דף להב/ שלישית להדליק את הנר

זמן הדלקת נרות שבת קודש

בגמרתנו מתואר מנהג שנהג בערב שבת קודש בתקופת חז"ל, לתקוע שש תקיעות לפני בוא כניסת שבת המלכה, כאשר לכל תקיעה משמעות משלה, כמפורט בגמרא. גם בזמנינו נוהגים כן במקומות מגוריהם של שומרי תורה ומצוות, כפי שכתב הרמ"א ("שולחן ערוך" או"ח סי' רנ"ו): "נהגו בקהילות הקדושות שכל שהוא סמוך לשבת כחצי שעה או שעה, מכריז שליח ציבור להכין עצמן לשבת, והוא במקום התקיעות בימיהם, וכן ראוי לנהוג בכל מקום".

הדלקת נרות שבת מוקדם, מדוע? השאלה המתבקשת היא, ניחא הכרזה על הפסקת מלאכה לפני שבת, מובנת היא ונדרשת, כדי שלא להכשל חלילה במלאכה, ולקבל את שבת מלכתא בכבוד היאה לה. ברם, הלמאי נשות ישראל מדליקות נרות שבת זמן רב לפני בוא השבת.

מנהגי הערים השונות בארצנו הקדושה: הדעת נותנת, כי מן הראוי היה להדליק את הנרות סמוך לשקיעת החמה, כדי שיהא ניכר באופן מוחשי, כי ההדלקה היא לכבוד שבת קודש. אמת, יש להוסיף מחול על הקודש "תוספת שבת", אך לשם כך די בתוספת של מספר דקות ("סדר הכנסת שבת" לבעל שולחן ערוך הרב, "ביאור הלכה" סי' רס"א ד"ה "איזה זמן"), ואילו אנו יודעים כי נוהגים להקדים ולהדליק נרות זמן רב לפני השקיעה. בירושלים האשכנזים נוהגים להדליק ארבעים דקות לפני השקיעה, וכן מנהג רבים בעיר פתח תקוה, אשר נוסדה על ידי יוצאי ירושלים. בעיר חיפה נוהגים להדליק את הנרות שלושים דקות לפני השקיעה, ברוב העולם נהוג, כי זמן הדלקת נרות הוא עשרים דקות לפני השקיעה, ובעיר בני ברק מקדימים כשתי דקות, עשרים ושתיים דקות לפני השקיעה.

מדוע אין מדליקים סמוך לשקיעה, ומה הבסיס למועדים הנזכרים.

ה"משנה ברורה" ("משנה ברורה" סי' רס"א ס"ק כ"ג) כותב, כי "לכתחילה אין להמתין עד הרגע האחרון, רק יקדים הדלקתם משעה שהשמש בראשי אילנות. ומי שמחמיר על עצמו ופרש עצמו ממלאכה חצי שעה או על כל פנים שלש שעה קודם השקיעה, אשרי לו שהוא יוצא בזה ידי שיטת כל הראשונים".

לא לו ראשונים מתכוון ה"משנה ברורה" ומה דעתם.

ובכן, לשיטת ה"יראים", אחד הראשונים, כשמונה עשרה דקות [בין 18 ל 13] לפני שקיעת החמה, מתחיל זמן בין השמשות. לשיטתו, איפוא, חובה מן התורה לפרוש ממלאכה שמונה עשרה דקות לפני השקיעה. ומאחר שיש להקדים את קבלת השבת משום "תוספת שבת", מוסיפים עוד מספר דקות והרי לנו הדלקת נרות, כעשרים דקות ומעלה לפני השקיעה.

בירושלים עיר הקודש, נהגו להדליק נרות שבת קודש ארבעים דקות לפני השקיעה. קיים הסבר הנוקט, כי ארבעים דקות אלו נובעים מכך, שזמן "תוספת שבת" הוא כמחצית השעה, ואם ננקוט כי הכוונה היא לחצי שעה זמנית, הרי שבימות הקיץ חצי שעה זמנית מתארכת לכדי ארבעים דקות של שעה רגילה, ומכאן מקור המנהג להקדים את הדלקת הנרות בכל חודשי השנה, ארבעים דקות לפני השקיעה (עיי' ספר "זמנים" להגרמ"ל זק"ש עמ' ה' ובהגהותיו לפי הר"א מלונדריש ברכות פרק ד' עמ' ס"ג).

מנהג ירושלים, 40 דקות לפני השקיעה: מנהג ירושלים לקבל תוספת שבת ארבעים דקות לפני השקיעה אינו ברור כל עיקר, לאור דברי ה"כף החיים" (סי' רנ"ו ס"ק ה'), שמנהג ירושלים להכריז על בוא השבת כארבעים דקות לפני השקיעה, ופעם נוספת מכריזים כשלושים דקות לפני השקיעה. אם כבר קיבלו עליהם שבת והדליקו נרות ארבעים דקות לפני השקיעה, אין כל מקום להכרזה הנוספת (וראה שו"ת "יביע אומר" ח"ה או"ח סי' כ"א). מעניין לציין, את שהובא בשם הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, כי מנהג הדלקת נרות שבת בירושלים ארבעים דקות לפני השקיעה, אינו אלא לנשים בלבד ולא לגברים ("שמירת שבת כהלכתה" פרק מ"ו הערה כ'). [כפי הנראה נקט, כי אין כאן מנהג משום חשש הלכתי, אלא תוספת זהירות והרחקה, שאם מקור מנהג זה בחומרה מצד הדין, אין מקום לחילוק בין נשים לגברים].

דף לד/ב תנו רבנן בין השמשות ספק מן היום ומן הלילה

'בין השמשות' - בין אלו שמשות, ולמה

מתגורר בקרית הרצוג. לגודל התרגשותו ואהבת התורה הוא הוציא שטר 50 ₪. נמנעתי כמובן מלקחתו, אך התפעלתי לראות כי יתן איש את כל הון ביתו באהבת התורה. **מעולם** לא העלתי על דעתי, שאמצא את עצמי יושב לאחר חצות ליל ולומד עם שני אנשים שמעדי לא ראיתי. אבל הדף היומי מסוגל לעשות הכל. **אני** רוצה לצלל הזדמנות זו כדי לומר לאותו יהודי, שהוא חזיק אותי, מגיד שיעור בדף היומי, בהיווכחי לדעת פעם נוספת, על מסירותם הנפלאה של לומדי הדף היומי.

הדף היומי - כאן, שם ובכל מקום ומכאן, לבסיס צבאי, אי שם... גם לשם הגיע הדף היומי, כפי שנוכחנו לדעת מן המכתב הבא.

לכבוד מאורות הדף היומי. **צו** קריאה ירוק הגיע בדואר. **נפרדים** לתקופה מן המשפחה, מן הילדים, מן העבודה, בקיצור משגרת החיים הנוחים, וחוזרים ללבוש ירוק. **אורזים** את הקיטבג, ערכת קפה, צידו ו... גמרא. **בסיס** צבאי אי שם... הגענו למילואים. **מה** נשמע? מה שלומך? מה חדש? תראה, יש לי גמרא בפורמט קטן. **יש** לי דיסקמן עם שיעורים של הדפים הבאים. **לי** יש שיעור במקום מגורי ואני משתתף בו. **וכך** עוד חילל ועוד חייל מצטרף. **קבענו** חברותא! **שעת** צהרים שעת הפסקה בין האימונים. **חברותא!**

אני זוכר, לפני שנים אחדות בית הכנסת באותו בסיס צבאי היה חדרון צר. ברוך ה', בית הכנסת שוכן היום במבנה גדול הצר מהכיל את המתפללים, ודומה שבית הכנסת איצקוביץ עבר למקום אחר. **מניין** תפילת מנחה אחד רודף את משנהו, חיילים נשארים לברך, לדון, ולהוסיף ללמוד בדף היומי. **מכל** קצות הארץ, מפלוגות שונות, ממקומות שונים, מצטרפים ומתחברים סביב הדף היומי. **מהפך** החיים סוחף את כל שדרות האוכלוסיה, בכל הרבדים, בכל המקומות.

בברכה ובהוקרה **חנן זולדן** **מעלה לבונה** **שוחחנו** עם ר' חנן זולדן, והוא הוסיף לנו פן מעניין לספירו האישי. "במקום עבודתי" הוא מספר, "נילתי שחברי לעבודה לומד גם הוא דף היומי, אז בהפסקת קפה, יש לנו על מה לשוחח".

.....
המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה.
כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93
mendelson@meorot.co.il
.....

בברכת התורה העורר

לשונות התלמוד

הלומדים רגילים לקרוא מלים אלו בנשימה אחת ולתרגום: האם לא לכך התכוון? **ה"כללי** שמואל" (כלל של"ז) מוסר בשם רבו מהר"י די ליאון (והובא בשל"ה, תורה שבעל פה ד"ה מאי), כי יש לתת פסיק בין המילים, ולקוראם כשתי אמירות נפרדות, והביאור בקושיה יבנו כך: **"מאי"** - מה לדעתך האופן המדובר כאן, במימרה בה אנו עוסקים? **"לאו?"**... האם לא זה הוא האופן הפשוט יותר, לפרש את המימרה? **וכל** זאת בא חקדמה לקושיה. כאשר ישנם שני אופנים לפרש את המימרה הטאמרת, ורק על פי אחד מן האופנים ישנה קושיה, הגמרא בוחרת את האופן המסתבר יותר לכאורה, ומקשה עליו. **ומה** גרס לגמרא לחשוב, כי זהו האופן הפשוט יותר? ובפרט, שהנהגה הרי קשה על אופן זה? ובכן, פעמים שהמקש מסתמך על הוכחה מסויימת, אותה הוא מביא רק בהמשכו של הדיון (ה"שדי חמד" מערכת מס כלל ב' לומד זאת מתוסי' מפורש בכתובות צג/ב ד"ה "מאי"). **פעמים** שהמקש נטה מסברא להעמיד כן, מבלי

"בין השמשות".

סוגייתנו עוסקת במהות "בין השמשות". "בין השמשות" הוא הזמן המקשר בין היום הוודאי לבין הלילה הוודאי. על הגדרתו של "בין השמשות", מעמדו, זמנו ועל פירוש שמו, אין דעה אחת בלבד. במאמר שלפנינו נציין את השיטות העיקריות, תוך כדי צעידה יד ביד עם המחלוקת המפורסמת על אודות זמן השקיעה וזמן צאת הכוכבים, בה נפתח.

לדעת הגאונים (שו"ת מהר"ם אלשקר סי' צ"ו), "שקיעת החמה" הוא הזמן שבו כדור החמה שוקע, לאחר מכן "בין השמשות" ולאחר מכן צאת הכוכבים. אולם, לדעת רבינו תם שתי שקיעות יש. האחת, כאשר גוף השמש נסתר מעינינו, והשנייה, זמן רב אחר כך (ראה "מגיד משנה" הל' שבת פ"ה הל' ד' ועוד), ובלשון בעלי התוספות (זבחים נ"א ד"ה "מניין") "תחילת שקיעה" ו"סוף שקיעה". עד השקיעה השנייה, לשיטתו, הרי זה יום גמור, אף שהשמש שקעה זה מכבר.

כעת, נברר בין השמשות מה הוא.

בין השמש לבין אור השמש: המהר"ל כותב ("גור אריה" שמות י"ב), כי היום מכונה 'שמש', ו'בין השמשות' הוא הזמן שבין היום שעבר ליום הבא. הגאון מוילנא זצ"ל (ביאור הגר"א או"ח ריש סי' רס"א, ויו"ד סי' רס"ב) מפרש אחרת. 'השמשות', כדור השמש ואור השמש, כל אחד מהם מכונה שמש, ושניהם ביחד 'שמשות'. בין השמשות הוא הזמן שבין העלמות החמה להעלמות אורה. דבריו של הגר"א, עולים בקנה אחד עם שיטת הגאונים, אשר הגר"א נוקט כמותם, כי זמן בין השמשות הוא החל מן השקיעה עד העלמות אור השמש. אולם, לשיטת רבינו תם, זמן בין השמשות מתחיל לאחר הסתלקות אור השמש לחלוטין.

כך או כך, גמרתנו אומרת, כי בין השמשות הוא זמן שמעמדו מוטל בספק. מה הוא הספק?

כוכבים יוצאים אך עדיין ספק לילה: מדברי בעלי התוספות (לה"א ד"ה "תרי") בסוגייתנו עולה, כי חז"ל הסתפקו מה גודל הכוכבים אשר לפיהם ניתן לקבוע את זמן צאת הכוכבים - ראשית הלילה. זמן בין השמשות הוא, איפוא, זמן שבו כוכבים כבר יוצאים על פני הרקיע, אך עדיין לא ברור אם הם גדולים דיים. יש אומרים, כי ספק "בין השמשות" הוא אם די בשני כוכבים או שמא יש צורך בשלושה כוכבים ("מנחת כהן", מאמר א', סוף פ"ג).

זמן המשלב יום ולילה כאחד: האחרונים כותבים ביאור נוסף להסברת ספק בין השמשות, העולה מדברי ראשונים מסויימים, ומטיב להגדירו המהר"ל ("גור אריה" בחידושו לסוגייתנו) הכותב, כי "בין השמשות" אינו ספק שנוצר מחמת חוסר ידיעה, אלא הוא אכן זמן שמשלב בתוכו יום ולילה גם יחד, סימניו של היום והלילה נתונים בו, ולפיכך ספק זה אמיתי הוא, ולעולם לא ניתן לפשוט אותו ולבררו [ראוי לציין, כי ביאור זה מתיישב עם דעתם של הגאונים, שבין השמשות עדיין יש אור והחושך מתחיל].

האחרונים מבססים ביאור זה במספר ראיות, ביניהן מן האמור בחז"ל, שעשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות (אבות פרק ה משנה ו). אמנם, עדיין אין מכאן ראיה, שכן, יתכן שהכוונה היא, כי הם נבראו באותו זמן המכונה בינינו, בני האנוש, כ'בין השמשות', אולם, במדרש (מדרש הגדול בראשית ב - ב) נכתב מפורשות, כי עלה לפניו יתברך לבוראם **בין יום שיש ליום השבת** (לדעת הרמב"ם, בצפנת פענח נזירות פ"ב הל' ה' ועוד, זו דעת הירושלמי).

בין היום ובין הלילה: אף הנצי"ב סובר כן, והוא מסייע את דבריו בלשון התורה (בראשית א/ד) "להבדיל בין היום ובין הלילה". כלל נקוט בדינו, כי "בין לבין" בא להורות על אפשרות שלישית שביניהם. לדעתו, זו הסיבה לכך, שזמן בין השמשות קיים בערב בלבד, מדוע אין מסתפקים כן גם בבוקר, עם כלות הלילה ותחילת היום? מפני שבתורה לא נאמר "בין הלילה ובין היום" ... (עיי' "מרומי שדה" ברכות ב/ב). לשיטות אלו 'בין השמשות' הוא זמן בלתי מוגדר והספק לגבי הגדרתו אינו מציאותי, כיצד יש לכנותו, ומה מתרחש בדיוק באותו זמן, אלא הספק הוא הלכתי, כיצד יש להגדיר מצב זה ("הזמנים בהלכה" פרק ל"ח סעי' ח', ועיי"ש שיש שכתבו שהוא כזמן בפני עצמו, שאינו לא יום ולא לילה. אך שיטה זו דחוייה ממספר מקומות מפורשים).

דף לח/ב הניחן על גבי קרקע אסור

כאשר הסיר נפל מהאש בשבת

הנושא המרכזי בסוגיות הדף היומי הנלמדות השבוע, הוא איסור "שהייה" ואיסור "חזרה".

אף על פי שהלומדים יחדרו היטב לעומקם של מושגים אלו, נחזור עליהם בקצרה. איסור 'חזרה' קובע, כי סיר שהוסר מעם האש בשבת, אין להשיבו אל האש, כי אם במלאת התנאים הבאים: א. האש תהא קטומה, מכוסה, כך שיוכח כי היא נועדה

כל הוכחה של ממש (כללי שמואל כלל של"ז). דע, כי מלבד מקומות ספורים בתלמוד, על פי רוב אותו "מאי לאו" בו פתחה הגמרא, נדחה לבסוף ("שדי חמד" שם. "פחד יצחק" ערך מאי לאו בשם ספר הצבא לר"ח). מעובד מתוך ספר כללים וביאורים בלשונות התלמוד.

פנינים

רבי חיים בן עטר, בעל ה"אור החיים" הקדוש, עומד על דיוק לשון הפסוקים (שמות י"ד-ה) "אני יוצא בתוך מצרים. ומת כל בכור בארץ מצרים" - לא נאמר כלל שהקב"ה הרגם! אכן, מיתה זו התבצעה על ידי עצם המצאות ה' שם שעל ידי כך התקזה אליו כל החיות של הרשעים והם מתו מאלהים. אף האמור כאן בגמרא, "נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות" התבצע בדרך מעין זו: הוא הביט 'בעין החכמה' ואז חיותם של הרשעים דבקה בו ונסתלקה מהם. הם מתו, איפוא, מאלהים. **בכך** מובן שאף ברב ששת (בבכורות נ"א) נאמר ביטוי זה - "נתן בו עיניו", בעוד שהיה סגי נהור. אכן, אין מדובר בראיית עיניים פשוטה... ("אמרי שמואל").

דף לד/א צריך לממרינו בנחותא כי הכי דליקבלו מנייהו **תלוי איך אומרים...**

מספרים, כי בן שנסע העירה שלח מכתב אל הוריו שבכפר. לפי שלא ידעו הללו קרוא וכתוב, הלכו אל השוחט ובקשו את עזרתו. הביט השוחט במכתב והפטיר בנהימה בקולו העבה: בנכם כותב, "אבא! שלח לי כסף! **רגזו** הללו על דרישותיו החצופות של הבן והחליטו: לא ישלחו ולו אגורה אחת. **אלא** שהאם לא נחה דעתה. מי יודע אם השוחט דובר אמנת: בה, אמרה לבעלה, נלך אל החזן. **פנו** אל החזן והציגו בפניו את המכתב. קראו החזן ואמר בעניינות ובקולו המתחנן: **כך** כותב הבן יקיר שלכם: אבא, תן כסף... **אכן**, יפה הוא מבקש, שלוח נשלח ובשפע, הסכימו מיד...

דף לד/א עשרתם ערבכם הדליקו את הנר **הגיע היום הקדוש!** כה דיבר ה"שר שלום" מבלז זצ"ל בכניסת יום הכיפורים: **עשרתם** - עברו עשרת ימי תשובה; **ערבכם** - עבר ערב יום הכיפורים; **הדליקו את הנר** - כבר הדליקו את הנרות לכניסת היום - ואנה אנו באים...

דף לה/א הרוצה לראות בארה של מרים **זכר לענני הכבוד בלבד** נשאלה שאלה בבית המדרש: שלש מתנות נתן הקב"ה לישראל במדבר - ענני כבוד, באר ומן. לכולן איננו עושים זכר אלא לענני הכבוד - בחג הסוכות. מדוע? **וכך** השיבו: המן הלא הוא קיים; צנצנת המן נגנזה לדורות, אלא שנעלמה מעינינו. הבאר - עדיין קיימת, כאמור כאן. רק מענני הכבוד, לא נוטר דבר. ולפי שרק הם אינם קיימים, רק להם עושים זכר...

דף לה/א הרוצה לראות בארה של מרים **סגולה לרפואה**

כתב ה"כל בו" (מובא ברמ"א או"ח סוף סימן רצט): "נוהגים לדלות מים בכל מוצאי שבת כי בארה של מרים סובב כל מוצאי שבת כל הבארות, ומי שפוגע בו וישתה ממנו יתרפא מכל תחלואיו!" **כתב** רבי חיים פאלאגיי (כף החיים, לא): מעשה באדם מוכה שחין שאשתו הלכה לשאוב מים והתעכבה יותר מדי, ונזדמן לה בארה של מרים. כיון שבאה אל בעלה, כעס עליה ומרוב כעסו נפל הכד ונשבר וכמה טיפות נפלו על בשרו וריפאוהו באותם מקומות שנגעו בו. על זה אמרו: "רגזן לא עלתה בידו אלא רגזנותו".

דף מ/ב בכל מקום מותר להרהר חוץ **לא נכשלו, חלילה...**

אמר הגאון רבי עזריאל הילדסהיימר זצ"ל מברלין: מקנא אני במשכילי עירי, פורקי העול, שמעולם לא נכשלו באיסור הרהור דברי תורה במקומות האסורים...

לחמם ולא לבשל. ב. התבשיל יהא מבושל כל צורכו. ג. התבשיל עדיין חם. ד. בשעה שמוריד את הסיר, תהא דעתו להחזירו לאש. ה. אין להניח את הסיר על גבי קרקע. בשורות הבאות נעמוד על הגדרתו המדויקת של התנאי הרביעי: מותר להחזיר את הסיר על האש, אך ורק אם בשעה שהסירו מן האש, היה בדעתו להחזירו. הבה נחקורה, האם בשעה שהוא מסיר את הקדירה מן האש הוא מנתק אותה מתהליך השהייה על האש ולשם כך עליו לכוון בדעתו להחזירה, ובמחשבה זו הוא גורם, שהחזרת הסיר אינה נחשבת כמעשה חדש, כי אם המשך של השהייה הקודמת. או שמא, הורדת הסיר מן האש בפני עצמה, אין בה כדי לאסור את החזרתו, אלא אם כן מסיר הקדירה מכוון בדעתו שלא להחזירה, או אז, הסרת הקדירה בצירוף מחשבתו גורמים לכך שאסור להשיבה על האש. ההבדל בין שני הצדדים בא לידי ביטוי במקרה שיכול להתרחש בביתו של כל אחד מאיתנו.

האורח שהתבלבל בין הסירים: אורח נלהב התלווה לבעל הבית כדי לסייע לו בהגשת האוכל לשולחן השבת ומתוך כוונה טובה, הוא הוריד את סיר המרק, והניחו על השיש לפני בעל הבית וזה נחרד - סיר זה הכיל את החמין המיועדים למחר... לא היה זה מרק. המותר להחזיר את הסיר על האש? ובכן, אם כדי לנתק את הסיר מן האש דרושה כוונה חיובית להחזירו, הרי במקרה זה בעל הבית לא התכוון להחזיר את הסיר שהאורח הוריד מן האש, בשעה שזה הורידו, ומשכך, אסור להחזיר את הקדירה על האש. אולם, אם ההורדה עצמה אינה הגורם הבלעדי האוסר את החזרת הקדירה על האש, כי אם צירוף מחשבת בעל הבית שלא להחזירו על האש, הרי במקרה דנן בעל הבית לא ידע ממאום, ומשכך, מחשבה שלילית אין לפנינו, ומותר להחזיר את הסיר על האש.

ובכן, מדברי רבינו הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל (בהגהותיו לשו"ע סי' רנ"ג) עולה, כי די בהעדר מחשבה שלילית, ואין צורך במחשבה חיובית להחזירו על האש. הגאון רבי אליעזר מנחם מן שך זצ"ל (י"אבי עזרי"י הל' שבת פ"ג) מתקשה בדבריו, מדוע עם הסרת הקדירה מן האש לא בטלה זיקתה אל האש, וכי תהליך החימום נמשך? [עיי"ש שדימה הלכה זו לדין טלית שנפלה], לדעתו, יש צורך במחשבה חיובית כדי להחשיב את החזרת הסיר כהמשך השהייה הראשונה (ראה סי' אורחות השבת פ"ב הערה ע"ח).

סיר שהונח על השיש: ראוי להדגיש, כי הכרעת ה"משנה ברורה" היא (סי' רנ"ג ס"ק נ"ח), שכאשר סיר הונח על מקום שאינו קרקע, כגון, על שיש, כסא וכדומה, אם דעתו להחזירו לאש, בעת הצורך ניתן לסמוך על דעת הפוסקים המתירים זאת.

מאורות הדף היומי

בית מדרש למגיד
שיעור דף היומי סוכוטשוב

בשורה טובה לנוסעי רכבת ישראל

הננו שמחים להודיע כי זכינו ב"ה
לייסד שיעור חדש בדף היומי
"ברכבת ישראל"
מתחנת ההגנה - ת"א עד תחנת באר שבע
כל יום בשעה 16:00 אחה"צ
תפילות מנחה לפני השיעור

ע"י מגיד השיעור
הרב יוסף נוימן שליט"א
הציבור מוזמן

בשורה טובה ללומדי הדף היומי
הופיע מסכת שבת חלק ב' משהדורות "תלמודו בידך" מדף ל"ז עד דף ס"ו
מהש"ס הפפור שבווצאת "מאורות הדף היומי"
עם מאורות הלכה - פסקי הלכה ע"י השנ"ב
כפ"כ ניתן להשיג את הקונטרס "מאורות הלכה"
על מסכת שבת
לפרטים והזמנות: 03-6164725

לעילוי נשמת

הר"ר **יעקב אהרן קולמן** ז"ל
ב"ר אברהם יצחק ז"ל נלב"ע ג' סיון
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י ידידיו הר"ר דן קולמן
ומשפחתו שיחיו - ב"ב

לעילוי נשמת

הר"ר **חיים שלמה חנקיס** ז"ל
ב"ר ישראל יעקב ז"ל
נלב"ע כ"ז אייר תשמ"ו
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י משפ' חנקיס שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **יוסף עודד** ז"ל
ב"ר זכריה יחיא ז"ל נלב"ע ב' סיון תשנ"ט
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י רעייתו גבי יחזית תחיה
בניו, בנותיו ומשפחותיהם שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **שושנה רייזי בוקסבוים** ע"ה
ב"ר ברוך ורחל ז"ל
נלב"ע א' סיון תשס"ג
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצחה ע"י אחותה אלה ר"ף
ומשפחתה שיחיו - פתח תקוה

בשורה טובה ללומדי הדף היומי
הופיע "בקיצור" חלק ג'
מהדורות "מאורות הדף היומי"
על מסכת שבת, דפים ל"ו - נ"א
סיכומי סוגיות ללימוד וחזרה בצורה קלה ומהירה
ניתן להשיג במשרדנו טל: **03-6164725**
כפ"כ ניתן להרשם כמנוי קבוע בע"ה

הופיע!
תקליטור מאורות הש"ס
על מסכת שבת דף ל"ז-ס"ז
לצפייה במחשב + MP3
עברית אידיש Français English
בישראל: 1-700-500-151
+972-3-6182313
In U.S.A.: 1888 5MEOROT
(1888 563 6768)
In France: 01.42.41.14.01
חדש!

לעילוי נשמת

הר"ר **אהרן גליק** ז"ל
ב"ר חיים ז"ל
נלב"ע כ"ט באייר תשל"ה
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י אשתו שושנה ומשפחתו גליק, הירש,
גרוסמן - פתח תקוה ומשפחת גליק - ב"ב

לעילוי נשמת

הר"ר **דוד גרינוולד** ז"ל
ב"ר יצחק ומרים גרינוולד הי"ד
נלב"ע כ"ז אייר תשנ"א
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י אשתו וילדיו בא"י

למנויים, תרומות והזמנות ובכל ענין
טל. **03-6160657**

כתובת המערכת: רח' הרב וגמן 1 (פינת חתם סופר 5) ת.ד. 471 בני ברק טל 03-6164725 פקס 03-5780243
למנוי בדואר אלקטרוני meorot@meorot.co.il